

PERSPEKTIVE SLOVENSKEGA LITERARNEGA
ARHIVA IN MUZEJA
(na primeru Rokopisne zbirke NUK)

mag. Marijan Rupert

Zgodovina zbiranja in hranjenja pisne kulturne dediščine na Slovenskem

- Zbirke posameznih intelektualcev in zbiralcev (Zois, Kopitar, Štrekelj, Vesel....). Počasi prehajajo v ustanove.
- Pionirska vloga Slovenske Matice (Levstik).
- Začetki institucionalne hrambe (samostanske in cerkvene knjižnice, Licejska knjižnica, Rudolfinum).
- Razvoj in današnje stanje: knjižnice, muzeji, arhivi – sodelovanje in tekmovanje.

Rokopisna zbirka NUK

- Osrednja ustanova za zbiranje rokopisnega gradiva s področja humanistike pri nas – s poudarkom na literaturi in jeziku.
- Hranimo rokopise, zapuščine in literarne arhive skoraj vseh najpomembnejših slovenskih književnih ustvarjalcev.
- Zbirka je še vedno živa, se dopolnjuje z novim gradivom.
- Hranjenje digitalnega pisnega spomina: izzivi za prihodnost.

Pisna kulturna dediščina v drugih ustanovah v Ljubljani

- Arhiv Republike Slovenije (Japelj, Balantič, primera Zlobec in Šeligo).
- Arhiv mesta Ljubljane (primer Rožanc).
- Knjižnica Narodnega muzeja (Prešeren).
- Biblioteka SAZU: zapuščine akademikov (primer Kidrič, Nahtigal).
- Različni drugi muzeji: Muzej novejšje zgodovine, Mestni muzej (primer Mrak in Jakopič), Šolski muzej, Moderna in Narodna galerija.

Pisna kulturna dediščina v drugih ustanovah po Sloveniji

- Knjižnice: UKM, domoznanske zbirke osrednjih knjižnic v Celju, Novem mestu, Kopru, Novi Gorici, Ravne na Koroškem...
- Muzeji, spominske sobe.
- Arhivi (primer Stano Kosovel).
- Samostani.
- Problem hranjenja gradiva! (Upoštevanje standardov – tudi in morda predvsem s tega vidika je nujno potrebna zakonodaja s področja pisne kulturne dediščine).

Rokopisna zbirka, literarni arhiv, literarni muzej

- Primer razvoja: Österreichische Nationalbibliothek.
- Razdelitev po obdobjih: Handschriftensammlung in Literaturarchiv.
- Razdelitev po tipu gradiva: Papyrusmuseum in Literaturmuseum.
- Literaturhaus: avstrijska književnost v eksilu – tudi dokumentacijski center.
- Literaturarchiv Marbach: nemški literarni arhiv.

Lite ratur muse um

GRILLPARZERHAU

Prizadevanja za slovenski literarni muzej

- Začetki segajo v šestdeseta leta 20. stoletja po vzorih drugih muzejev v slovanskih državah (Češka, Slovaška).
- Ustanavljanje spominskih hiš, sob in pisateljskih obeležij (plošče, spomeniki) – Prešeren, Gregorčič, Župančič, Tavčar, Kosovel...
- Slavistično društvo.
- posvetovanje Slovenske matice o vprašanjih slovenskega muzejstva (objavljeno v prvi številki Glasnika SM, 1980).

Joža Mahnič

- Historiat prizadevanj za slovenski literarni muzej .
- Kratek koncept muzeja s poudarkom na kronološkem zaporedju in stilnem razvoju književnosti.
- Zajeti so tudi slovstveni organizatorji, zgodovinarji in jezikoslovci.
- Muzej naj ne bi zbiral rokopisov, to še naprej opravlja Rokopisna zbirka NUK.
- Lokacije: Vodnikova hiša, Zoisova hiša, Tavčarjeva hiša.

VODNIKOVA DOMAĆIJA

GALERIJA

Janez Rotar: Muzej slovstva, knjige in tiska na Slovenskem, njegova narava in obseg

- Celotna zasnova muzeja z razširjeno vsebino.
- Koncept: po razvojnih in slogovnih enotah od praslovanske dobe do danes (našteje podrobno po obdobjih).
- Tudi razvoj knjigarstva, papirništva, tiskarstva, knjižnic, bralne kulture, knjižne ilustracije, prevajanja...
- Izpostavi problematiko sodobnega zbiranja gradiva (str. 37).
- Izpostavi pedagoško in raziskovalno funkcijo muzeja.

Janez Rotar: lokacije za muzej

- Za celovito predstavitev predvideva med seboj smiselno povezanih vsaj 30 prostorov (sob).
- Poleg muzejske zbirke so posebej predvideni še projekcijska dvorana, restavratorska delavnica, fototeka, katalogi, spominski park, upravni prostori.
- Možne lokacije v Ljubljani: Stiški dvorec, Khislov grad na Fužinah, Codellijev grad na Kodeljevem, Cekinov grad, Ljubljanski grad.

Slovenska pisateljska pot

- Projekt Društva slovenskih pisateljev, organizatorja Igor Likar in Željko Kozinc.
- Projekt v sprotne nastajanju.
- Temelji na povezovanju že obstoječe kulturne in literarne infrastrukture.
- Povezovanje literarnih in turističnih vsebin.
- Povezovanje z lokalnimi skupnostmi, ki skrbijo za svoje področje.

SLOVENSKA
PISATELJSKA

← POT →

VODNIK PO DOMOVANJIH
106 PESNIKOV IN PISATELJEV

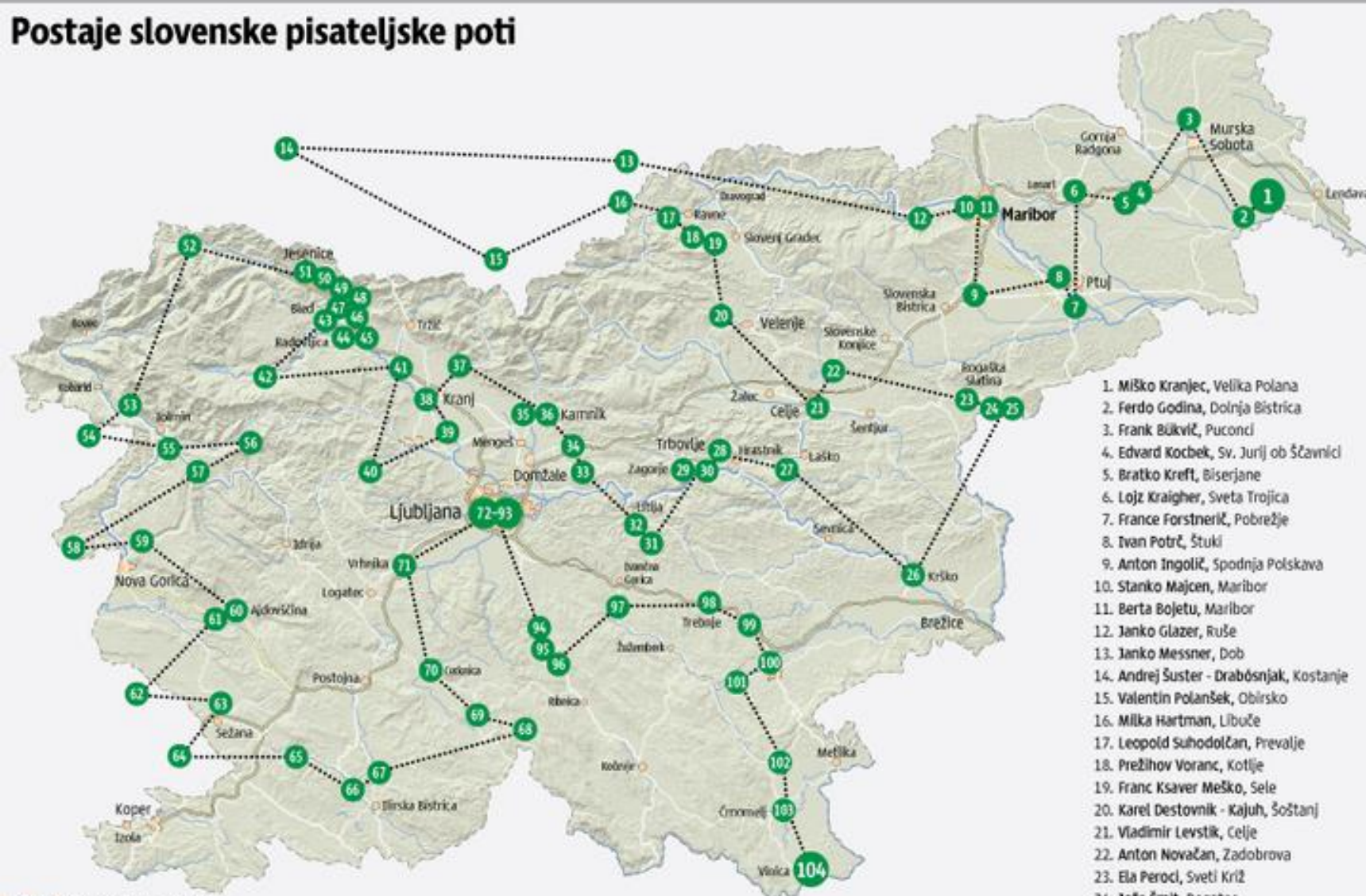
MELITA FORSTNERIČ HAJNŠEK • ALJOŠA HARLAMOV • MIRAN HLADNIK
PETRA JORDAN • FRANCI JUST • MIRAN KOŠUTA • ŽELJKO KOZINC
URŠKA PERENIČ • GAŠPER TROHA • VLADKA TUČOVIČ

KAJ JE SPP?

- Rastoč projekt Društva slovenskih pisateljev
- predstavlja literarno dediščino
- oživlja vednost o njej vsem generacijam
- povezuje literarno izročilo s sodobnostjo
- povezuje sodelujoče z različnimi vsebinami za skupen cilj
- kot kulturnovzgojni, socialni in interaktivni projekt

Postaje slovenske pisateljske poti

1. Miško Kranjec, Velika Polana
2. Ferdo Godina, Dolnja Bistrica
3. Frank Bukvič, Puconci
4. Edvard Kocbek, Sv. Jurij ob Ščavnici
5. Bratko Kreft, Biserjane
6. Lojz Kraigher, Sveta Trojica
7. France Forstnerič, Pobrežje
8. Ivan Potrč, Štuki
9. Anton Ingolič, Spodnja Poljskava
10. Stanko Majcen, Maribor
11. Berta Bojetu, Maribor
12. Janko Glazer, Ruše
13. Janko Messner, Dob
14. Andrej Sustar - Drabšnjak, Kostanje
15. Valentin Polanšek, Obirsko
16. Milka Hartman, Libuče
17. Leopold Suhodolčan, Prevalje
18. Prežihov Voranc, Kotlje
19. Franc Ksaver Meško, Sele
20. Karel Destovnik - Kajuš, Šoštanj
21. Vladimir Levstik, Celje
22. Anton Novačan, Zadobrova
23. Ela Peroci, Sveti Križ
24. Jože Šmit, Rogatec

25. Branko Hofman, Rogatec
26. A. Bohorič, J. Dalmatin, Krško
27. Anton Aškerc, Globoko
28. L. Mrzel, T. Seliškar, Trbovlje
29. Mile Klopčič, Zagorje ob Savi
30. Cene Vipotnik, Zagorje ob Savi
31. Janez Vajkard Valvasor, Bogenšperk
32. Slavko Grum, Šmartno pri Litiji
33. Dane Zajc, Zgornja Javoršica
34. Janko Kersnik, Brdo pri Lukovici
35. Rudolf Maister, Kamnik
36. France Balantič, Kamnik
37. Josipina Turnograjska, Predvor
38. Rudi Šeligo, Kranj
39. Simon Jenko, Podreča
40. Ivan Tavčar, Visoko
41. Karl Muser, Podbrezje
42. Janez Mencinger, Bohinjska Bistrica
43. Tone Svetina, Bled
44. Anton Tomaž Linhart, Radovljica
45. Ivan Hribovšek, Radovljica
46. France Prešeren, Vrba
47. Janez Jalen, Rodine
48. Franc Saleški Finžgar, Žirovnica
49. Matija Čop, Žirovnica
50. Pavle Zidar, Jesenice
51. Tone Čufar, Jesenice
52. Josip Vandot, Kranjska Gora
53. Simon Gregorčič, Vrsno
54. Ivan Trinko, Trčmun
55. Ivan Pregelj, Most na Soči
56. France Bevč, Zakojca
57. Ciril Kosmač, Slap ob Idrijci
58. Alojz Gradnik, Medana
59. Matej Bor, Dol pri Grgarju
60. Danilo Lokar, Ajdovščina
61. Janez Svetokriški, Vipavski Križ
62. Igo Gruden, Nabrežina
63. Srečko Kosovel, Tomaj
64. Vladimir Bartol, Sveti Ivan

65. Bogomir Magajna, Gornje Vreme
66. Dragotin Kette, Prem
67. Miroslav Vilhar, Zagorje na Pivki
68. Zofka Kveder, Loški Potok
69. Fran Milčinski, Lož
70. Jože Udovič, Cerknica
71. Ivan Cankar, Vrhnika
72. Peter Božič, Ljubljana
73. Kristina Brenk, Ljubljana
74. Izidor Cankar, Ljubljana
75. Fran Erjavec, Ljubljana
76. Andrej Hieng, Ljubljana
77. Mila Kačič, Ljubljana
78. Lojze Kovačič, Ljubljana
79. Juš Kozak, Ljubljana
80. Primož Kozak, Ljubljana
81. Janez Menart, Ljubljana
82. Mira Mihelič, Ljubljana
83. Ivan Mrak, Ljubljana
84. Josip Murn - Aleksandrov, Ljubljana
85. Lili Novy, Ljubljana
86. Marjan Rožanc, Ljubljana
87. Dominik Smole, Ljubljana
88. Gregor Strniša, Ljubljana
89. Anton Vodnik, Ljubljana
90. Valentin Vodnik, Ljubljana
91. Božo Vodusek, Ljubljana
92. Žiga Zois, Ljubljana
93. Vitomil Zupan, Ljubljana
94. Primož Trubar, Rašica
95. Josip Stritar, Podsmreka
96. Fran Levstik, Dolnje Retje
97. Josip Jurčič, Mušjava
98. Pavel Gollá, Trebnje
99. Tone Pavček, Šentjurij
100. Janez Trdina, Novo mesto
101. Jože Dular, Vavta vas
102. Lojze Krakar, Semič
103. Miran Jarc, Črnomelj
104. Oton Župančič, Vinica

Projekt Muzej slovenskega jezika in knjige na gradu Štanjel

- Organizacijska in vsebinska zasnova: dr. Uroš Grilc.
- Sodelovanje partnerskih inštitucij s področja kulture in izobraževanja: NUK, Narodni muzej, Narodna galerija, Slovenski etnografski muzej, Šolski muzej, Univerza v Ljubljani, SAZU, Zavod za šolstvo.
- Središče slovenskega jezika, središče slovenske knjige in ilustracije.
- Sodoben muzejski pristop z interaktivnimi vsebinami.
- Oživitev pomembne zgodovinske lokacije z novo vsebino.
- Poudarek na šolskem kurikulumu in kulturnem turizmu.

Občina Komen

Programska zasnova *Muzeja slovenskega jezika in knjige* v gradu Štanjel

Štanjelski grad s cerkvijo sv. Danijela

Občina Komen, Komen 86, 6223 Komen

December 2016

Perspektive za prihodnost – vprašanja in dileme

- Zbirka ali arhiv - dileme bibliotekarske stroke.
- Kadrovske in finančne dileme – koliko je v resnici vredna pisna nacionalna kulturna dediščina v praksi.
- Gradnja NUK 2 in perspektive literarnega muzeja v Ljubljani.
- Literarni muzej kot nacionalni projekt.

**BODIMO REALNI,
ZAHTEVAJMO NEMOGOČE!**